

Микола ПУНДЯК,

студент другого (магістерського) рівня вищої освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Дрогобич, Україна

kolia.pundiak@gmail.com

науковий керівник – Зоряна ГНАТІВ,

кандидат філософських наук, доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва факультету початкової освіти та мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка)

Дрогобич, Україна

gnativz@ukr.net

Mykola PUNDYAK,

second-year (master's level) student at Ivan Franko

Drohobych State Pedagogical University

Drohobych, Ukraine

gnativz@ukr.net

Supervisor – Zoryana HNATIV,

PhD in Philosophy, Associate Professor of the Department of Vocal-Choral, Choreographic, and Fine Arts at the Faculty of Primary Education and Arts, Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

Drohobych, Ukraine

gnativz@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

FEATURES OF MUSIC EDUCATION FOR PRESCHOOL CHILDREN IN CONTEMPORARY CONDITION

Музичне виховання дітей дошкільного віку є невід'ємною складовою їх повноцінного всебічного розвитку. Роль музики в цьому процесі є надзвичайно актуальною та вагомою. Адже музика, виконуючи велику кількість функцій, своєю могутністю здатна розвивати мову та думку, формувати мислення та уявлення, виявляти здібності та таланти, розкривати творчість та креативність, тощо. Здійснюючи глибокий і різноманітний вплив на емоції, почуття вона здатна широко впливати на розвиток особистості, соціальну активність, психологічні стани тощо. Ефективність виховної ролі музики є одним із вагомих критеріїв, що визначають її місце в системі культурно-духовних цінностей.

«Музичне виховання – галузь естетичного виховання; організований педагогічний процес, спрямований на виховання музичної культури, розвиток музичних здібностей дітей з метою становлення творчої особистості дитини» [1, с. 30].

Музика відіграє особливу роль для дитини ще в утробі матері, і продовжує свою когнітивну функцію впродовж всього життя людини. Відомо, що ще в утробі матері дитина має слух, а з 14-15 тижня пренатального розвитку може

реагувати на гучність та ритм. Тому прослуховування майбутньою мамою гармонійної, спокійної, позитивної музики допомагає їй заспокоїтись, розслабитись, тим самим створюючи сприятливі умови для розвитку малюка.

Беззаперечно, що дошкільний вік є важливим періодом у формуванні музичних здібностей дітей. Оскільки діти з народження мають задатки музичної діяльності (фізична будова організму, органи слуху та голосу, здатність бачити, чути, прислухатись, розрізняти інтонацію, висоту, тривалість тощо), то ще з народження їм дана здатність до формування музикальності. І першочергову роль в цьому процесі відіграють батьки, сім'я, оточення дитини. Рання прояв музичних здібностей вказує на можливість починати музичну освіту дитини якомога раніше. Втрачений час, як можливість сформувати інтелект, творчі здібності та музичний слух дитини, може бути втрачений. «Дуже часто ми чуємо твердження про те, що музичні здібності, такі як музична пам'ять, слух, чуття ритму забезпечують дитині блискавичне музичне майбутнє. Але це не завжди є так, оскільки попри здібності на талант на успішне майбутнє впливають дуже багато інших чинників, серед яких – бажання вчитися, наполеглива праця, умови для навчання, педагога і т.д. Дослідники стверджують, що лише десять відсотків музично обдарованих дітей стають видатними музикантами» [2, с. 16].

Зміст музичного виховання дітей дошкільнят полягає у залученні їх до різних видів музичної діяльності, формуванні уваги, інтересу до музики. Завдання педагога – наочними, словесними та практичними методами навчання, із залученням ефективних технологій і методик, використовуючи теоретичні та практичні національні та європейські здобутки, із врахуванням сучасних вимог та викликів українського суспільства вміло організувати процес музичного виховання. На сьогоднішній день світ музики наповнений дуже широким розмаїттям стилів і напрямів, особливо актуальним стає виховання у слухачів почуття, що дозволяє відрізняти зразки високохудожнього музичного мистецтва від низькопробних. Тому дуже важливо формувати молоде покоління з високими духовними устремліннями та різнобічними художніми здібностями. На сучасному етапі боротьби українського народу за своє життя особливо важливим є використання музичного фольклору та творів національно-патріотичного спрямування. Адже сьогодні діти є свідками та невинними жертвами війни, розв'язаної російським агресором проти України. Тому підтримка дошкільнят в умовах війни, забезпечення збереження їх фізичного та психічного здоров'я стає першочерговим завданням батьків та педагогів. А завдання держави – інвестиція у ранній розвиток дітей.

Питання дошкільної освіти регулюються Законами України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про дошкільну освіту» та іншими нормативними документами. Державним стандартом дошкільної освіти в Україні є «Базовий компонент дошкільної освіти», затверджений Наказом Міністерства освіти і науки №33 від 12.01.2021 року. У новій редакції означено інваріантний складник стандарту дошкільної освіти, де входять такі освітні напрями як «особистість дитини», «дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «дитина в природному доквіллі», «гра дитини», «дитина в соціумі», «мовлення дитини»,

«дитина у світі мистецтва» та варіативний складник з освітніми напрямками «Особистість дитини. Спортивні ігри», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота», «Мовлення дитини. Основи грамоти», «Мовлення дитини. Іноземна мова», «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність», «Дитина у світі мистецтва. Хореографія». У Стандарті окреслені умови його реалізації, серед яких вагоме місце приділяється питанням участі сім'ї у розвитку дитини, взаємодії закладів дошкільної освіти з сім'ями, особистості педагога, зміст та організації освітнього процесу, ролі суспільства та ін..

Сьогодні піднімаються питання реформування дошкільної освіти, в основі яких - перехід від принципів догляду до принципів розвитку дитини. За словами Міністра освіти і науки України Оксена Лісового: «Трансформація дошкільної освіти передбачатиме:

- створення умов для функціонування гнучкої та оптимальної мережі різних типів освітніх послуг для дітей раннього та дошкільного віку;
- оновлення системи професійної підготовки педагогічних кадрів (нова якість та підхід до підготовки та перепідготовки кадрів);
- забезпечення умов для якісного підвищення кваліфікації та професійного зростання працівників сфери освіти дітей раннього та дошкільного віку;
- створення умов для залучення волонтерів до системи освіти дітей раннього та дошкільного віку;
- розроблення вимог до проектування трикомпонентного освітнього середовища (фізичне середовище, соціальне середовище, структура дня);
- створення системи зовнішнього моніторингу якості дошкільної освіти; забезпечення гідних умов праці працівників дошкільної освіти [2].

Вражає, що перед війною в Україні функціонувало майже 15 тисяч дитсадків. Станом на травень 2023 року в Україні налічувалось 10367 закладів дошкільної освіти. За час повномасштабного вторгнення було зруйновано 70 дитсадків та пошкоджено більше тисячі. 846 закладів знаходиться на окупованих територіях.

Відтак, серед особливостей та завдань музичного виховання дошкільнят на сучасному етапі – зусиллями батьків, педагогів, держави зберегти фізичне та психічне здоров'я дитини, забезпечити виконання освітніх, естетичних завдань.

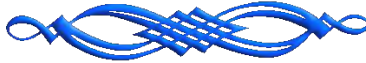
Живучи та працюючи в умовах війни перед сучасними педагогами стоять неабиякі виклики, щоб едукативний процес був сприятливим та щоб діти не втрачали дитинство. Гнучкість у організації роботи, турбота про безпеку, створення сприятливих умов для навчання, відновлення власних ресурсів ті, та багато інших завдань лягли на плечі освітянського фронту задля збереження майбутнього покоління, яке після перемоги формуватиме українське суспільство.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горчин М., Гнатів З. (2020) Музичне виховання у дошкільній установі: проблеми і завдання. *Естетичне виховання дітей та молоді: синергія*

культури і освіти: матеріали Шостого Міжнародного науково-практичного семінару. Дрогобич. С. 27-33. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dspu.edu.ua/musped/wp-content/uploads/sites/7/2021/10/zbirnik-seminaru-2020.pdf>

2. Матвієнко С. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 297 с.
3. У МОН розповіли про реформу дошкільної освіти. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/08/25/novyna/suspilstvo/mon-rozpovily-pro-reformu-doshkilnoyi-osvity>

Ірина РОМАНЮК

*кандидат мистецтвознавства,
заступник директора з виховної роботи
Тернопільського мистецького фахового коледжу
імені Соломії Крушельницької
Тернопіль, Україна
irinaromteua@gmail.com*

Iryna ROMANIUK

*a Ph.D. in Art Studies,
a deputy director in educational work
at Ternopil Solomiya Krushelnytska
Professional College of Art
Ternopil, Ukraine
irinaromteua@gmail.com*

**ПАРАДИГМАТИЧНА МОДЕЛЬ ДУМ ХАРКІВСЬКИХ ЛІРНИКІВ
ПОЧАТКУ ХХ СТ. (НА ОСНОВІ ФОНОЗАПИСІВ ДУМ, ЗДІЙСНЕНИХ
В 1928-1930 РР. КАБІНЕТОМ МУЗИЧНОЇ ЕТНОГРАФІЇ ВУАН)**

**PARADIGMATIC MODEL OF DUMY (EPIC BALLADS) BY KHARKIV
KOBZARS OF THE EARLY 20TH CENTURY (BASED ON PHOTOGRAPH
RECORDING OF DUMMY MADE IN 1928-1930 BY THE CABINET OF
MUSICAL ETHNOGRAPHY OF THE ALL-UKRAINIAN ACADEMY OF
SCIENCES)**

В історичній долі українства важко переоцінити значення дум: це один із складових культурного генотипу нації. Українське етномузикознавство має у своїй скарбниці дослідження дум М. Лисенка, Ф. Колесси, К. Квітки, М. Грінченка, С. Грици. Найповніше на сьогодні видання українського козацького епосу з мелодіями репрезентовано Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України в 2007 році [5]. У книгу увійшли як раніше опубліковані, так і нові транскрипції дум. Розгорнута аналітична вступна стаття та детальні коментарі до кожного нотації дум належать видатній вченій - Софії Грици.